

Juni 2012

När det kostar att ta ansvar

Högsta domstolen slår fast att även den som påbörjar ett avhjälpande av föroreningskada orsakad av någon annan anses vara verksamhetsutövare. Detta leder till ett solidariskt ansvar för den ursprungliga föroreningskadan. Att syftet med avhjälpandet varit att minska belastningen på miljön spelar ingen roll.

Bakgrund

Ett bolag som sedermera gick upp i JM Värmdöstrand ("JM") bedrev från 1940-talet till 1980-talet gjuteriverksamhet på en fastighet i Oxelösund. Efter det att JM avhjälpit föroreningar på fastigheten såldes den till ett bolag som senare gick upp i Kustbostäder i Oxelösund AB ("Kustbostäder"). Sedan ytterligare föroreningar upptäckts på fastigheten utförde Kustbostäder diverse avhjälpandeåtgärder för vilka bolaget, genom regresstalan i Mark- och miljödomstolen, krävde ersättning från JM. Grunden var att JM orsakat föroreningskadan genom den verksamhet som tidigare bedrivits på fastigheten.

Ansvar för avhjälpande av en föroreningskada ligger enligt 10 kap. miljöbalken i första hand på den verksamhetsutövare som bidragit till föroreningen. Om det finns flera verksamhetsutövare har dessa ett solidariskt ansvar för avhjälpandet. Det solidariska ansvaret innebär att tillsynsmyndigheten kan förelägga vem som helst av verksamhetsutövarna att vidta de avhjälpandeåtgärder som bedöms vara nödvändiga. Den utpekade verksamhetsutövaren får därefter regressvis göra sitt anspråk gällande gentemot övriga verksamhetsutövare. Det är en sådan regresstalan som Kustbostäder har fört mot JM. JM har å sin sida anfört att Kustbostäder inte har talerätt eftersom bolaget inte kan anses vara verksamhetsutövare i miljöbalkens mening.

Högsta domstolens bedömning

Högsta domstolen konstaterar i mål T 2052-10 att reglerna om verksamhetsutövaransvar i 10 kap. miljöbalken måste ges en tillämpning som i möjligaste mån underlättar bedömningen av vem som är att anse som verksamhetsutövare. Domstolen konstaterar även att det inte finns något utrymme att väga in skälen till varför avhjälpandet har utförts eller om de åtgärder som utförts varit nödvändiga och faktiskt lett till att belastningen på miljön minskar. Dessa omständigheter kan istället vägas in i nästa steg, d.v.s. då ansvaret för respektive verksamhetsutövare avgörs.

Juni 2012
**När det kostar
att ta ansvar**

I förevarande fall anser Högsta domstolen att den grävning och schaktning som utförts av Kustbostäder, i syfte att avhjälpa föroreningsskadan, ofrånkomligen har lett till att föroreningar frigjorts och spridits till omgivningen vilket innebär att Kustbostäder bidragit till en föroreningskada. Kustbostäder är således att betrakta som verksamhetsutövare enligt 10 kap. miljöbalken.

Domen ger upphov till frågan om inte detta synsätt kan leda till att den som tar över en verksamhet som har orsakat en föroreningskada kommer att avhålla sig från att påbörja ett avhjälpande för att inte riskera att påta sig ett verksamhetsutövaransvar. Högsta domstolen anger dock att värdet av ett tydligt och effektivt system för avhjälpande i detta avseende väger tyngre än nyss nämnda intresse.

Högsta domstolens avgörande är inte kontroversiellt och befäster egentligen bara vad som klargjorts i tidigare domstolsavgöranden. Slutsatsen är tydlig; sätter du spaden i jorden så uppkommer ett verksamhetsutövaransvar.

Oskar Frankki, Advokat